

КРИЗА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ЗАГРОЗА ІСНУВАННЮ ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

У статті висвітлені проблеми впливу кризи зовнішньополітичної ідентичності на політичний процес, а також дана проблема проаналізована на прикладі України.

Ключові слова: зовнішньополітична ідентичність, етнос, політична нація, криза зовнішньополітичної ідентичності.

Останні роки стали для України надзвичайно розтягнутим у часі таким собі переломним моментом на шляху до переосмислення свого місця в глобальному політико-культурному просторі. Від часів Помаранчевої революції і по сьогоднішній день цей переломний момент, котрий за всіма правилами фізики і логіки, мав би минути блискавично, і досі триває, а градус суспільно-політичної напруги не спадає. Породжені радянським минулим і неефективною політикою з часу здобуття незалежності ментально-політичні протиріччя поступово «вийшли з коми» і сьогодні досягли апогею. Щоб додати усвідомлення того, наскільки ж важливою є описана проблема, що втратила статус латентності, не побоїмося сказати, що від її розв'язання залежить майбутнє України як держави, чи навіть більш глобально – нова конфігурація світового цивілізаційно-політичного простору.

Загальновідомо, що ключ до вирішення будь-якої проблеми лежить в розумінні її суті та причин. В даному контексті варто зазначити, що Україна зіткнулася з надзвичайно багатогранною і глибокою кризою всередині ще до кінця не сформованої політичної нації, яка так і не спромоглася позбутися фрагментарного характеру зовнішньополітичної ідентичності. Саме в цьому вбачається «корінь зла», а відповідно – питання надзвичайно актуальне і потребує ґрунтовного дослідження.

В науці проблему кризи ідентичності та її наслідків для суспільно-політичного процесу новою назвати не можна. В різні часи науковців цікавили питання, як народжувалися і розпадалися цілі держави, чому комусь вдавалося зберегти суверенітет, а інші на цьому поприщі зазнавали нищівної поразки. Так, найбільший вплив на сучасне розуміння політичної нації та ідентичності зробили ідеї К. Дойча, Е. Геллнера, Б. Андерсона, Е. Шилза, К. Гіртца, Дж. Фішмена, Е. Ренана, В. Коннора, Г. Кона, Б. Андерсона, Е. Гелнера, Е. Гобсбаума, Дж. Ротшильда, А. Колодій, І. Варзара, які в своїх працях досліджували питання походження політичних націй та їх сутності. Виділити в даному контексті слід Е. Сміта, котрий одним із перших систематизував та узагальнив наявні дослідження і поєднав у своїй теорії примордіалістські та модерністські вчення про політичну націю та націоналізм. Питання кризи зовнішньополітичної ідентичності цікавило таких науковців, як С. Хантінгтона, Н. Пашину, К. Шинкарук, О. Добржанську, О. Яновську та ін. Проте проблематика взаємозв'язку кризи зовнішньополітичної ідентичності та загроз існуванню політичної нації до цих пір залишається недостатньо дослідженою.

Міркування стосовно взаємозв'язку кризи зовнішньополітичної ідентичності та загроз існуванню політичної нації слід розпочати з означення сутності та розмежування понять «етнічні нації» та «політичні нації».

В даному контексті, насамперед варто зазначити, що в основі всіх вчень про походження і сутність етносів та націй лежать дві альтернативні самодостатні теорії - примордіалізм та модернізм.

Відповідно до примордіалістської концепції (Е. Шилз, К. Гіртц, Дж. Фішмен, Е. Ренан, В. Коннор), мова, релігія, раса, почуття етнічності і територіальної належності визначаються основними та найорганічнішими формами єднання людей, колективності, відомі в історії. Саме у цьому розумінні вони є «споконвічними», передують складнішим суспільним, політичним формам і створюють для них базу. Отже, примордіалістські концепції віддають перевагу антропологічним, біологічним, культурним, мовним аспектам етногенезу, яка є

передумовою націогенези. Модерністи (Г. Кон, Б. Андерсон, Е. Гелнер, Е. Гобсбаум) зосереджуються здебільшого на ідеологічних, політичних, економічних, соціальних і культурних аспектах націогенези. Відповідно до концепції модернізму, нація є продуктом модерної епохи, наслідком виникнення, розвитку та дії таких модерних явищ, як капіталізм, Промислова революція, бюрократична держава, секуляризація суспільної свідомості тощо.

Відома українська дослідниця А. Колодій, розводячи поняття «нація» та «етнос», підкреслює, що на відміну від етносу – явища суто культурологічного, поняття «нація» містить в собі ще й політичний аспект, тобто завжди є спільнотою політичною, формування якої є водночас процесом зростання її внутрішньої солідарності, встановлення чимраз ефективнішого контролю спільноти за поведінкою її членів, котрі поділяють і визнають базові групові символи. В перекладі з грецької «етнос» означає народ. Як і нація, він належить до стійких спільнот, що уособлюють горизонтальний поділ окремих суспільств і людства в цілому. Між тим, коли йдеться про рівень їх консолідованості і політичної суб'єктності, ці спільноти істотно різняться. Поняття «етнос» вживається для позначення історичних спільнот різного ступеня консолідації, що належать до однієї культури, але зовсім не обов'язково, на відміну від націй, усвідомлюють себе як політичну єдність. [1].

Що стосується етнічних та політичних націй, одним з першопрохідців в дослідженні градації цих понять справедливо називають Фрідріха Майне, який розділив поняття «Kulturnation» - переважно пасивну культурну спільноту, і «Staatsnation» - активну, самовизначальну культурну націю» [4, с. 17].

В свою чергу А. Колодій дає наступні пояснення:

- національні спільноти, що формуються шляхом «дозрівання», «політизації» окремих етносів, які протягом певного часу ще можуть не мати власної державності називають етнічними націями;
- політичні нації сформувалися там, де сильна держава виникла раніше, ніж відбулася культурна консолідація народу, а, отже - владні інституції мали змогу сприяти національній консолідації, прискорювати її [1].

Відповідно до етнічно-політичного підходу, суть націогенези полягає в проходженні етносами певних стадій розвитку, культурного і політичного дозрівання: від згуртування споріднених племен в більш широкі етнокультурні об'єднання і аж до перетворення цих об'єднань в самосвідомі спільноти, що творять або прагнуть утворити держави. Їх суспільна свідомість поступово політизується, вони стають учасником політичного процесу і трансформуються в політичні нації.

На думку етнополітолога Дж. Ротшильда, політизувати етнічність – це:

- переконувати людей, що політика є корисною справою для здоров'я їх культурних цінностей;
- стимулювати їх зацікавленість і стурбованість цим зв'язком;
- мобілізувати їх, тобто перетворити на самосвідомі етнічні групи;
- спираючись на ці усвідомлення, стурбованість та групову свідомість, спрямовувати їх поведінку на діяльність на політичній арені.

[9, с. 593-624].

Сам процес політизації етнічності, за Ротшильдом, умовно можна поділити на три основні етапи:

• на першому етапі члени етнічної спільноти набувають політичної свідомості. Внаслідок синтезу з раніше існуючою свідомістю виникає етнополітична свідомість – усвідомлення людиною своєї належності до етнічної спільноти, її місця, ролі й призначення в етнонаціональній структурі та у політичній системі суспільства і у світі взагалі, розуміння етнополітичних процесів і відносин, а також здатність приймати адекватні етнополітичні рішення та готовність шукати поліваріантні, компромісні шляхи їх реалізації.

• на другому етапі має місце політична мобілізація етнічності, під якою розуміється перетворення етнічностей із психологічного, культурного або соціального чинника на політичну силу з метою зміни або зміцнення системи структурної нерівності між етнічними

спільнотами. Досить велику роль тут відіграють представники етнічної еліти, яких з легкої руки Дж. Ротшильда на Заході називають «політичними антрепренерами».

- на третьому етапі політизована і мобілізована етнічність виступає на арену політичного життя, голосно заявляючи про свої цілі й наміри і починаючи рішуче діяти у напрямку їх реалізації [4].

Отже, політизація етнічності в кінцевій меті – це процес виходу етнічних спільнот на політичну арену і перетворення їх на політичні нації.

Підсумовуючи вищесказане, приходимо до висновку, що в сучасній науці існує безліч визначень і теорій походження нації. Проте, найбільш повним та органічним нам бачиться підхід до цієї проблематики британського дослідника Ентоні Сміта, котрий вважається засновником міждисциплінарної галузі досліджень націоналізму. Так, за Е. Смітом, розрізняються громадянський та етнічний типи націй (саме останній тип ототожнюється з політичною нацією). Проте, всі нації мають панівне «етнічне ядро». На його думку, націоналізм — це феномен модерний, але разом з тим нації все ж таки мають домодерне походження. Вчений пропонує «ключову доктрину націоналізму», яка містить такі положення:

- світ поділений на нації, кожна з яких має власний характер і долю;
- нація є джерелом будь-якої політичної влади, і лояльність до нації перевищує всі інші лояльності;
- щоб бути вільними, люди мають ідентифікувати себе з певною нацією;
- щоб бути самобутньою, кожна нація має бути автономною;
- задля миру й справедливості на землі нації мають бути вільними й забезпеченими [3].

Е. Сміт пише: «націю можна означити як найменовану сукупність людей, яка має спільні міфи й спогади, масову громадську культуру, позначену вітчизну, економічну єдність та рівні права і обов'язки для всіх її членів» [3, с. 84].

Таким чином Е. Сміт інтегрував у своїх вченнях про націю примордіалістський та модерністський підходи, що в часи глобалізації та розмивання цивілізаційно-культурних, а подекуди й політичних кордонів (Європейський Союз), бачиться найбільш раціональним та актуальним підходом.

Щоб означити яким чином для політичної нації такою важливою є органічна ідентичність, згадаємо того ж Е. Сміта, котрий справедливо зазначав, один з найважливіших коренів нації лежить в ідентичності та ідентифікації [4].

Проте в епоху глобалізації, коли міждержавні зв'язки стають все тіснішими, особливу увагу слід приділяти такому явищу як зовнішньополітична ідентичність, що цілком логічно і стала тим інтегральним вектором, котрий дозволяє долучитися до світової спільноти з тим, щоб зміцнити свої позиції у світі, і водночас зберегти свою культурну унікальність.

На нашу думку, категорія «зовнішньополітичної ідентичності» складається з двох компонентів:

- **ментальний** (цей компонент виражає історико-культурну сутність етнічної сторони нації та її внутрішню спорідненість з іншими націями, чи наднаціональними утвореннями. Саме він має своїм підґрунтям глибинні архаїчні витоки, які формували етнічну психологію, свідомість і культуру продовж тисячоліть, сприймається як аксіома і потребує найбільше зусиль та часових ресурсів для трансформації);

- **політико-правовий** (відображає рівноправність держави у відносинах з іншими державами та наддержавними утвореннями і утворюється шляхом націєтворення, що включає передусім політизацію етнічності і формування політичної нації, а також міжнародного визнання держави та її суверенітету).

Відповідно, **зовнішньополітичну ідентичність** можна визначити як продукт глобалізації, що означає історично й культурно обґрунтовану ідентифікацію особи (нації) себе з іншим суб'єктом зовнішньополітичних відносин (це може бути історична, вже не існуюча сутність, як Радянський Союз, сучасна держава, чи міждержавне об'єднання) на рівні

ментально-духовної спорідненості, а також політичну індивідуальність та міжнародну суб'єктність на світовій політичній арені.

В Україні, процес націєтворення, так само як і державного будівництва в інституційному плані, на жаль, носив фрагментарний характер, що призвело до недосформованості української політичної нації, супроводжуваної глибокою кризою зовнішньополітичної ідентичності. Остання в свою чергу спричинила найтяжчі наслідки, пов'язані з загрозою існуванню самій державності через активізацію антидержавницьких рухів (роль зовнішніх чинників в даному процесі заслуговує окремого дослідження).

У своїй статті «Криза політичної ідентичності в сучасній Україні: культурно-цивілізаційний фактор» дослідниця із Луганська Н. Пашина опираючись не на саму тільки теорію, але, на жаль, і на гірку практику, достатньо чітко визначила причинно-наслідковий зв'язок між кризою політичної ідентичності та загрозою політичній національності: «Недостатньо виражена загальнонаціональна ідентичність загострює суперечності між ідентичностями та конфліктність політичного процесу, що, у свою чергу, підсилює фрагментацію суспільства, може спровокувати громадянське протистояння, аж до розколу держави. Події в Україні наприкінці 2013 — початку 2014 р., ситуація з Кримським півостровом та хвилювання на Південному Сході продемонстрували відсутність консенсусу в українських громадян з багатьох важливих проблем суспільного розвитку, що дає змогу констатувати кризу політичної ідентичності в сучасній Україні» [2, с. 324-326.].

З такими словами не погодитися важко, проте варто додати до такого ґрунтовного аналізу причин сьогоднішньої політичної кризи в Україні і фактор кризи зовнішньополітичної ідентичності, що, безумовно, стала наслідком тих проблем, котрі описані Н. Пашиною вище. Таке доповнення бачиться цілком зрозумілим, проаналізувавши політичні передумови самої кризи, що стали її каталізаторами.

Хоча криза національної ідентичності стала, за висловом С. Хантінгтона, «глобальним феноменом» [8, с. 12-13], проте летальною проблемою вона стала далеко не для всіх політичних націй, в число яких, на превеликий жаль, не можна віднести Україну.

Не звертаючись до глибокого історико-політичного екскурсу, зазначимо, що зовнішня, а часто і внутрішня політика всіх поколінь керманців нашої держави завжди була такою собі заручницею її лімітрофного («Якщо народ «лімітроф» не укорінюється в структуру якоїсь регіональної цивілізації, то його самоутвердження у формі незалежної держави залишається проблематичним [7]) розташування. Саме цей фактор в різні часи зумовлював виникнення таких державницько-управлінських явищ, які дістали назви «позаблоковий статус», «політика багатовекторності», «політика сидіння на двох стільцях», що означало розпорошеність зовнішньополітичного курсу, викликана одразу декількома мотивами:

- небажання поривати всі зв'язки з радянським минулим, котрі стали для незалежної України швидше тягарем і гальмом для розвитку, ніж об'єктивною необхідністю;
- страх перед багато в чому невизначеним майбутнім в разі чіткого зовнішньополітичного вибору;
- пріоритет особистісних інтересів політичних лідерів перед загальнонаціональними, політика популізму, спрямована на досягнення короткострокових власних політичних і економічних вигод (часто перемога на виборах) замість стратегічного руху до загальнонаціонального розвитку.

Проте, виявилось, що в епоху глобалізації та відповідних геополітичних загроз чітке визначення інтеграційного курсу і політико-цивілізаційного вибору не терпіло зволікань.

Таким чином криза політичної ідентичності, коли прийшов час робити інтеграційний вибір, справедливо породила кризу зовнішньополітичної ідентичності.

Наріжними каменями спотикання інтеграційної практики всіх поколінь української владної верхівки завжди було обрання курсу такої інтеграції. Навмисне опускаючи аналіз всіх зовнішніх факторів впливу на політичні процеси в Україні, в контексті проблематики даної статті зазначимо, що в силу різних історико-політичних обставин, в самому суспільстві стосовно цих ключових для долі держави питань консенсусу довгий час не було.

Проведене Центром Разумкова в 2012 році соціологічне дослідження продемонструвало абсолютну розпорошеність громадської думки в регіонах щодо питання приєднання України до ЄС та євразійського напрямку інтеграції.

Так, найбільш позитивно оцінили можливість інтеграції до ЄС на заході країни – 70,1% «за приєднання», в центральному регіоні європейський інтеграційний вектор підтримали 50,6% респондентів, в південному - 28,9% і східному – 11,9%. Загалом по Україні позицію інтеграції до європейської спільноти підтримало 38,3%. В свою чергу за зближення з Митним Союзом свої голоси віддало 36% опитаних. Найбільше такий вибір підтримали на сході – 60%, а найменше на заході – 7% [6]. Проте вже зимою 2013 року зовнішньополітичні симпатії громадян України суттєво змістилися в сторону проєвропейського вектору (46,4% за євроінтеграцію проти 35,7% за Митний Союз), а через рік ця тенденція стала ще більш виразною (57,3% і 26,3%) [5].

13 червня 2013 року на саміті країн Центральної Європи у Братиславі тодішній президент України Віктор Янукович підтримав тренди всередині суспільства і заявив, що Україна зробила остаточний цивілізаційний вибір на користь ЄС, який підтримують більшість українців та політичних сил в Україні: «Об'єднана Європа є чітко задекларованим цивілізаційним вибором України. Такий вибір виходить не тільки з геополітичних реалій та економічної доцільності, а, перш за все, з природною європейської ідентичності нашого народу, його історичного, культурного та ціннісного єдності з іншими європейцями». Проте вже 26 листопада того ж року політична команда на чолі з В. Януковичем заявила про відмову підписувати угоду про асоціацію. «Ми будемо робити все, щоб Україна економічно ставала міцнішою, сильнішою, робити все, щоб з року в рік ми краще жили, щоб країна була конкурентоспроможною. Як тільки ми вийдемо на той рівень, який нам буде комфортним, і коли він відповідатиме нашим інтересам, коли ми домовимося за нормальними умовами, тоді будемо вести розмову про підписання», - сказав Янукович.

Саме від цього моменту почалися переломні часи на шляху до остаточного політико-цивілізаційного визначення в Україні, що супроводжувалися кардинальними змінами в політичній свідомості громадян України, а також остаточною переорієнтацією державної політики, що «взяла курс на Захід». Вилилися ці всі процеси в так звану Революцію гідності, яку не можна вважати завершеною і по цей час. Адже результатом вищеописаних подій стала не тільки зміна маріонеткової влади на чолі з В. Януковичем та його ганебна втеча в Росію, не тільки таке довгоочікуване підписання угоди про асоціацію з Європейським союзом, що юридично оформило національні інтеграційні прагнення, але й ще більше розмивання зовнішньополітичної ідентичності громадян України на сході та півдні країни, які десятиліттями перебували швидше під впливом політичної доктрини РФ, ніж української. Таким чином свідомісні зміни більшості українців, а головне – увиразнення політичної позиції влади принесли не такий позитивний результат для політичної нації, як того очікувалося. Навіть відкидаючи всі зовнішні фактори (що є надзвичайно важливими), слід визнати, що частина громадян України на сході і в Криму до цих пір ідентифікують себе швидше з Радянським Союзом та Росією, ніж з незалежною Україною, а тим паче – з об'єднаною Європою. Це і є тим тяжким наслідком багаторічної «розмиті політики», а також нездатності знайти чинники національної консолідації, що призвели до кризи національної, а далі – і зовнішньополітичної ідентичності.

Підкреслимо: криза зовнішньополітичної ідентичності пов'язана з виробленням нових форм національної та політичної свідомості, усвідомленням народом себе як єдиного політичного співтовариства, свого місця у світі, своїх національних інтересів і зовнішніх загроз і викликів. Розбіжності щодо території, оцінки історичного минулого, етнічна непримиренність здатні підірвати єдність суспільства і породити в ньому дезінтегруючі конфлікти, що і сталося в Україні. Як справедливо зазначає Е. Сміт, активізація сепаратистських рухів з етнонаціональним забарвленням є результатом неспроможності «наукової» держави виправдати інвестовану в неї довіру етнічних меншин, появи нових

комунікаційних можливостей для формування і згуртування спільнот, а також природної захисної реакції людей на поширення глобального одноманітності.

На даному етапі серед найбільшочіших наслідків кризи зовнішньополітичної ідентичності маємо:

- втрату Криму;
- війну на сході України;
- конституційну кризу.

Отже, можемо підсумувати і зробити висновки про те, що в епоху неминучої глобалізації криза зовнішньополітичної ідентичності громадян будь-якої країни – це неприпустима розкіш, що може обернутися реальною загрозою політичній національності. Тому українській владі доведеться виходити з того, що є і приймати складні політичні рішення, які не виключають подальшої ескалації конфлікту. Прогнози щодо розвитку подій в цій ситуації робити складно, але вже зараз з впевненістю можна сказати, що криза зовнішньополітичної ідентичності в Україні визривала протягом тривалого часу і була неминучою. Зараз же подальший розвиток подій буде напряму залежати від адекватної реакції політичної влади на цей виклик, яка повинна бути побудована на аналізі помилок та стратегічному плануванні щодо їх уникнення в майбутньому. Також не можна не відзначити важливості превентивних заходів щодо недопущення виникнення та загострення подібних криз. Всі ці моменти мають стати для політичної еліти хорошими уроками на майбутнє і стимулом до перегляду методології впровадження та самої суті державної політики в даній сфері.

У даному контексті питання можливих варіантів розвитку подій та кінцевих політичних наслідків в розрізі кризи зовнішньополітичної ідентичності в Україні заслуговує на окреме дослідження.

Використана література:

1. Колодій А. Ф. До питання про типологію та шляхи формування націй / А. Ф. Колодій // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Вип. 2. – Львів, ДУ «Львівська політехніка», 2000. – С. 5-26
2. Пашина Н. П. Криза політичної ідентичності в сучасній Україні: культурно-цивілізаційний фактор / Н. П. Пашина // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2014. – № 4 (23). – 360 с., С. 324-326.
3. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Е. Сміт [Пер. з англ. М. Климчук і Т. Цимбал]. — К.: «Ніка-Центр», 2006. — 320 с.
4. Сміт Е. Національна ідентичність / Е. Сміт [Пер. з англ. П. Тарашук]. – К.: Основи, 1994. – 222с.
5. Соціологічне дослідження «Як Ви вважаєте, вступ до якої спільноти для України є пріоритетним?», [Електронний ресурс]: Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та соціологічна служба Центру Разумкова, 19-24 грудня 2014 р. Режим доступу: http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=1006
6. Соціологічне дослідження «Яким інтеграційним напрямком має йти Україна?», [Електронний ресурс]: Центр Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва, 30 березня - 4 квітня 2012 р. – Режим доступу: http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=666
7. Троян С. Сучасна Україна: від локальної цивілізації до консолідації суспільства / С. Троян // 20 років незалежності України: здобутки, втрати і стратегії майбутнього : матеріали XI наук.-практ. конф. — К. : Нац. акад. упр., 2011. – 404 с.
8. Huntington S. Who are we? The Challenges to America's National Identity / S. Huntington. – N. Y. ; L. ; Toronto ; Sydney, 2004. – 635 p.
9. Rosenberg M. The Self Concept: Social Product and Social Force // Social Psychology: Sociological Perspectives. – N.Y., 1981. – P.593-624

Матієк О. Н. Кризис внешнеполитической идентичности как угроза существованию политической нации: украинское измерение

В статье освещены проблемы влияния кризиса внешнеполитической идентичности на политический процесс, а также эта проблема проанализирована на примере Украины.

Ключевые слова: внешнеполитическая идентичность, этнос, политическая нация, кризис внешнеполитической идентичности.

Matiek O. Foreign Policy Crisis of Identity as a Threat TO Existence of Political Nation: Ukrainian Context

The article highlights the problem of foreign policy crisis of identity in the political process, and this problem is analyzed on the example of Ukraine.

Key words: foreign policy identity, ethnicity, political nation , the foreign policy crisis of identity.

УДК 32:179.6

Костиця І. О.

НАЦІОНАЛЬНИЙ КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ЯК ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

У статті надається культурно-історична експлікація національного культурного простору як феномена політичної антропології. Визначаються пріоритети національної ідентифікації українців у мультикультурному просторі сучасного діалогу культур та глобалізаційних процесів.

Ключові слова: національний культурний простір, політика, політична антропологія.

Актуальність проблеми. У пошуках національної ідентичності українці долають непростий шлях „зламу” стереотипів, деміфологізації поглядів на своє минуле, вчать оцінювати національну історію у „своїх”, а не „чужих” категоріях. Така трансформація колективної свідомості врешті-решт матиме позитивний результат – „націоналізує” історичний наратив, утвердить у суспільстві спільний погляд на українське минуле, а, відтак, допоможе нації об’єднатися навколо перспектив свого майбутнього.

Проблемами національної ідентифікації в культурно-історичному просторі займалися: В.Андрущенко, О.Бабкіна, В.Бех, В.Бебик, В.Вашкевич, К.Ващенко, В.Воловик, П.Гайденко, Є.Головаха, В.Горський, В.Горбатенко, Л.Губерський, О.Забужко та ін, адже ще не достатньо визначена політично-антропологічна детермінанта.

Мета статті – визначити пріоритети просторової детермінації культурної самоідентичності українців в контексті політичної антропології.

Історія наводить безліч прикладів того, як у процесі творення новопосталих держав-націй формувався суспільний запит на конструювання національного історичного наративу, який поступово віддзеркалювався у суспільній свідомості. Таке поняття як „конструювання історії” з середини минулого століття міцно увійшло до дискурсу європейської історіософії. Конструювання власної історії розглядається як фундаментальна потреба суспільств та позитивний інструмент їхньої ідентифікації.

У цьому контексті І. Лосів зазначає, що „справжня політична емансипація країни і нації неможлива без емансипації духовної, без унезалежнення культурного і освітнього життя, інформаційної сфери, без рішучого кроку до істинної незалежності” [4, 9]. Однак посткомуністична політична влада у 1990-2000-х рр. експлуатувала саме консервативний зміст ідеї національно-культурного відродження, що набуває вигляду всілякої, переважно ідейної (ритуальне відвідування офіційними особами святкових вечорів, вистав, презентацій) та ідеологічної підтримки тих культурницьких рухів і починань, які спрямовані на відтворення, тлумачення та інтерпретацію масиву звичаєвих, традиційних, фольклорно-етнічних форм